

Flora en fauna onderzoek Horstweg te Paasloo

Rapportnr.
Auteur
Opdrachtgever
Contactpersoon
Datum uitgave

2014-N19
[redacted]
Team 2 Studio voor de bouwkunst B.V.
[redacted]
15 augustus 2014

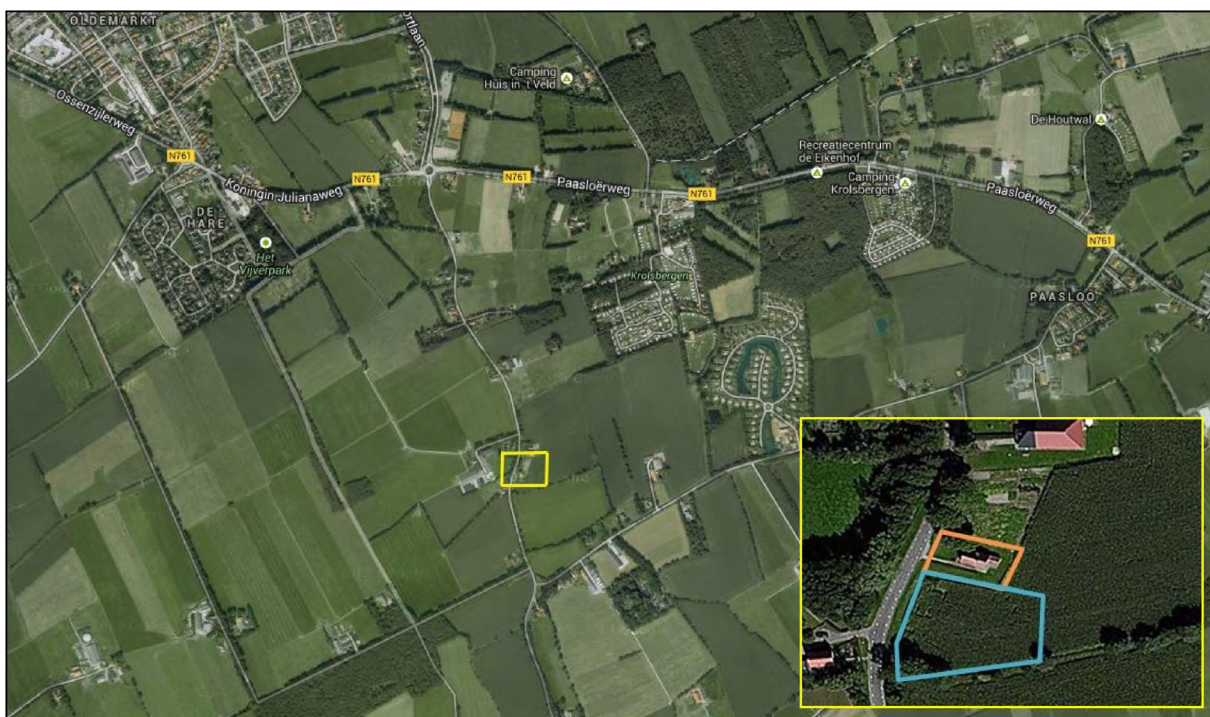
Flora en fauna onderzoek Horstweg te Paasloo

Aanleiding

Voor een projectlocatie aan de Horstweg in de gemeente Steenwijkerland dient het bestemmingsplan gewijzigd te worden. Als onderdeel van de bestemmingsplanwijziging is een flora en fauna quickscan uitgevoerd. Op basis van het verkennende onderzoek kunnen beschermde soorten worden vastgesteld of uitgesloten. De resultaten kunnen ook aanleiding geven tot vervolgonderzoek. Wanneer een beschermde plant of dier wordt vastgesteld dan zijn maatregelen bij de werkzaamheden noodzakelijk. Soms is een ontheffing op de Flora- en faunawet vereist.

Bij dit project werd bij het veldbezoek van de quickscan reeds vastgesteld dat zich vleermuizen in het gebouw bevonden. Het was echter onduidelijk welke soort het betrof en om hoeveel exemplaren het ging. Om dit te onderzoeken is op korte termijn een vervolgbezoek gebracht. Deze notitie doet verslag van beide onderzoeksmomenten.

Het projectgebied aan de Horstweg 17 ligt buiten de bebouwde kom van Paasloo (Figuur 1). Het huidige, vrijstaande woonhuis wordt gesloopt (oranje kader in Figuur 1). Een nieuwe woning wordt mogelijk gerealiseerd op het naastgelegen perceel (blauwe kader in Figuur 1). In overleg met omwonenden kan ook besloten worden om de nieuwbouw niet op de voormalige akker uit te voeren, maar op de plek van de huidige woning.

Figuur 1. De projectlocatie en directe omgeving staan weergegeven in het gele kader. Rechtsonder is de projectlocatie uitgelicht met het te slopen huis (oranje kader) en de ontwikkellocatie (blauwe kader) apart aangegeven (Bron: RooBeek Advies, 2013).

Methodiek

Flora en fauna quickscan

De flora en fauna quickscan bestaat uit een bureauonderzoek en een veldbezoek aan de projectlocatie. De verspreidingsatlassen/-kaarten van enkele soortgroepen en openbare bronnen met natuurgegevens geraadpleegd. Dit geeft een indruk van de beschermde soorten die op basis van verspreiding in het gebied voor kunnen komen. Vervolgens is op 3 juli 2014 het terrein bezocht om te beoordelen of lokale situatie geschikt is voor de potentiële soorten. De weersomstandigheden waren

voldoende gunstig om een gedegen indruk te krijgen van het gebied (bewolkingsgraad 1/8, temp. 23°C graden, 2Bft zuidwestenwind). De (potentiële) functionaliteit van de projectlocatie is voor alle beschermde soortgroepen tijdens het veldbezoek beoordeeld.

De quickscan richtte zich op de aanwezigheid of potentie van het gebied voor beschermde flora en fauna. De nadruk lag op de soorten waarvoor op basis van art. 75 van de Flora- en faunawet een ontheffing nodig is en soorten waarvan de vaste rust- of verblijfplaats jaarrond beschermd is (Ministerie van LNV, 2009). Het betreffen zgn. Tabel 2 en 3-soorten die vallen onder de zwaarste beschermingsregimes (Ministerie van LNV, 2005). Wanneer werkzaamheden deze soorten (mogelijk) treffen dan is een ontheffing verplicht. Voor soorten opgenomen in Tabel 1 geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling wanneer men de Zorgplicht in acht neemt. De Zorgplicht (artikel 2 Flora- en faunawet) is een algemeen geldende fatsoenseis ten aanzien van de omgang met flora en fauna.

Vleermuisonderzoek

Bij de quickscan werd vastgesteld dat zich in de voormalige woning vleermuizen bevonden. Om dit nader te onderzoeken is op 19 juli 2014 een vervolgbeszoek geweest. In de avonduren rond het moment van uitvliegen is bij de woning gepost. Met behulp van een batdetector (Petterson D240x) zijn de uitvliegende vleermuizen gedetermineerd en geteld. Dit tweede bezoek was noodzakelijk om, het type verblijfplaats, de omvang van de verblijfplaats en de soort vleermuis/-zen te bepalen. Het avondbezoek werd onder zwoele weersomstandigheden uitgevoerd. Er stond weinig wind (1-2Bft oost), de temperatuur was rond 29°C graden en het was licht bewolkt (bewolkingsgraad 2/8).

Wet- en regelgeving

Dit onderzoek richt zich op de beschermde soorten uit de Flora- en faunawet. In beginsel zijn alle in Nederland in het wild levende dieren en planten beschermd. De bescherming wordt vormgegeven door verbodsbepalingen en een Algemene Zorgplicht.

Voor bepaalde soorten geldt een vrijstellingsregeling. Uitgangspunt hierbij is dat de werkzaamheden geen afbreuk mogen doen aan de duurzame instandhouding van planten- of dierenpopulaties. Voor soorten die in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn (Tabel 3) worden genoemd en voor de per Algemene Maatregel van Bestuur (Vrijstellingenbesluit) aangewezen zeldzame en bedreigde soorten (Tabel 3) gelden daarnaast verzwaarde eisen.

De aanvragen voor een ontheffing op de Flora- en faunawet worden ingediend en beoordeeld door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland van het Ministerie van Economische Zaken (Ministerie van EZ). Wanneer de wetgeving van de Flora- en faunawet overtreden wordt dan kan een handhaver het werk stilleggen, de activiteiten verbieden, beëindigen en/of een proces-verbaal opmaken. Een overtreding op de Flora- en faunawet wordt gezien als een economisch delict. Het Openbaar Ministerie zal in het geval van een overtreding uiteindelijk het vonnis uitspreken.

Algemene Zorgplicht (Art. 2)

De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten en niet van individuele dieren. Echter, de intrinsieke waarde van elk individueel dier en plant wordt wel erkend. Mensen mogen hier dus niet onzorgvuldig mee omgaan. Vanuit deze gedachte is de Zorgplicht opgesteld:

- *Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving;*
- *De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten, nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.*

De Zorgplicht is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt.

Ontheffing, Soortenstandaard en Ecologisch Werkprotocol

Wanneer een beschermde plant of dier getroffen dreigt te worden door de werkzaamheden dan moeten maatregelen genomen worden om dit te voorkomen. Mitigerende maatregelen worden getroffen voordat de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. Op deze manier biedt het de mogelijkheid aan beschermde soorten om uit te wijken wanneer de werkzaamheden van start gaan. Compensatie gebeurt daarentegen achteraf. Als het project op zijn einde loopt of afgerond is worden nieuwe mogelijkheden geboden aan de beschermde soort om zich opnieuw te kunnen vestigen. Gedacht kan worden aan het in metselen van Gierzwaluw dakpannen bij een nieuwbouwproject. Voor een aantal soorten worden vaak ontheffingen aangevraagd. Het ministerie heeft voor deze soorten 'Soortenstandaarden' ontwikkeld. In deze Soortenstandaarden staan de ecologische aspecten van de betreffende soort en richtlijnen voor degelijk onderzoek. Daarbij wordt een set van standaard mitigerende en compenserende maatregelen beschreven. Een deskundig ecoloog kan beoordelen op welke wijze de maatregelen toegepast kunnen worden bij de specifieke situatie. Welke maatregelen getroffen moeten worden bij het project worden vastgelegd in een Ecologisch Werkprotocol. Dit werkprotocol geeft praktische richtlijnen voor de uitvoering van de maatregelen. Het ecologisch werkprotocol is aanwezig op de plaats van uitvoering en bekend bij alle betrokken partijen.

Verbodsbepalingen

De bescherming van planten en dieren is gebaseerd op het 'Nee, tenzij'-principe. Dit wil zeggen, dat in principe werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkelingen geen negatief effect mogen hebben op beschermde flora en fauna, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen reguliere werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen. Wanneer de activiteiten geen negatief effect hebben op de flora en fauna dan is er geen ontheffing nodig. In veel gevallen is dat echter moeilijk vooraf te bepalen. Daarom is het raadzaam om vooraf het voorkomen van beschermde soorten in kaart te laten brengen. Hiermee wordt niet alleen het voorkomen van een soort binnen het projectgebied bepaald, maar ook de mate van aanwezigheid en daarmee het effect van de activiteiten. De volgende verbodsbepalingen zijn in dit kader van belang:

Artikel	Verbodsbepaling
8	het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
9	het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
10	het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
11	het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
12	het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Een aantal soorten flora en fauna kent een zwaarder beschermingsregime (Ministerie van LNV, 2005). Deze soorten zijn opgenomen in drie tabellen. Het is mogelijk om voor deze soorten een ontheffing aan te vragen. Of een ontheffing aangevraagd moet worden hangt af van de zeldzaamheid van de soort en impact van de werkzaamheden.

In **Tabel 1** staan de soorten met het lichtste beschermingsregime. Voor soorten die opgenomen zijn in deze tabel geldt een algemene vrijstelling of ontheffing met lichte toetsing. De vrijstelling geldt voor de volgende werkzaamheden:

- Bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw);
- Bestendig gebruik;
- Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Vallen de activiteiten onder één van deze noemers dan is de vrijstellingsregeling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet van toepassing. Als geen sprake is van dit type

werkzaamheden dan is toch een ontheffingsaanvraag nodig. De Algemene Zorgplicht blijft in alle gevallen wel van kracht.

Bij **Tabel 2** is sprake van een zwaarder beschermingsregime. Hier dient voor de werkzaamheden, zoals die genoemd zijn bij Tabel 1, te worden gewerkt volgens een Gedragscode. De door het ministerie goedgekeurde gedragscodes hebben een landelijke dekking, maar zijn alleen van toepassing binnen een bepaalde sector, zoals de Waterschappen, gemeentewerken of Bouwsector. Op de website van het ministerie staat een overzicht van de goedgekeurde gedragscodes. De maatregelen uit een gedragscode worden op de specifieke situatie aangepast in de vorm van een Ecologisch Werkprotocol. Alleen indien volgens de gedragscode of een ecologisch werkprotocol gewerkt wordt is een ontheffing niet nodig. Bij alle overige activiteiten moet een ontheffing worden aangevraagd die bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland een lichte toets krijgt.

Het zwaarste beschermingsregime kent **Tabel 3**. In deze tabel staan soorten die op Europees niveau onder druk staan. Het zijn soorten, die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in Bijlage 1 van de Algemene Maatregel van Bestuur. Voor alle ruimtelijke ontwikkelingen en werkzaamheden is het verplicht een ontheffing aan te vragen. Een gedragscode volstaat hier in de meeste gevallen niet.

Vogels

In de bovengenoemde tabellen zijn vogels niet opgenomen. Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten worden in beginsel gelijkwaardig beschermd. Het is in het algemeen verboden om vogels te doden, te verontrusten, hun nesten en vaste rust- en verblijfplaatsen te verstoren. Indien de werkzaamheden vallen onder in Tabel 1 genoemde activiteiten dan kan worden volstaan met een goedgekeurde gedragscode. Voor alle overige activiteiten dient een ontheffing aangevraagd te worden. In de praktijk gaat het met name om werkzaamheden gedurende het broedseizoen. Buiten het broedseizoen zullen de meeste activiteiten minder problemen geven. Uitzondering hierop vormt een selectie aan vogelsoorten die jaarronde bescherming genieten (Ministerie van LNV, 2009). De nesten van deze soorten mogen ook buiten het broedseizoen niet verstoord worden. De jaarrond beschermde vogelsoorten zijn ingedeeld in vijf categorieën. Voor de soorten uit de vijfde categorie geldt alleen onder specifieke omstandigheden een ontheffingsplicht.

Voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen

Naast de dieren zelf worden ook hun voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen beschermd. Onder een voortplantingsplaats wordt niet alleen een nest van een vogel of kolonieverblijf voor vleermuizen verstaan, maar ook de directe omgeving. Sommige faunasoorten zijn zeer kritisch wat betreft hun foerageerplek of slaapplek. Zij stellen specifieke eisen aan het leefmilieu en kunnen ook moeilijk overschakelen op een veranderde situatie. Indien werkzaamheden invloed hebben op vaste rust- en verblijfplaatsen dient een ontheffing te worden aangevraagd.

Figuur 2. Overzicht van de projectlocatie aan de Horstweg 17 te Paasloo.

Resultaten

De projectlocatie is beschreven aan de hand van de landschappelijke en ecologische kenmerken. Vervolgens zijn de aangetroffen en, indien van toepassing, de te verwachten soorten beschreven.

Beschrijving projectgebied

Het projectgebied aan de Horstweg 17 bestaat uit een voormalige woning met naastgelegen akkerperceel (Figuur 2). De woning is omgeven door een gazon met langs de weg een (gesnoeide) heg. Het gebouw heeft een klein woonoppervlak en bestaat uit twee woonlagen. De muren bestaan uit bakstenen met een spouwmuur en het dak is belegd met oranje dakpannen (Figuur 3). Onder dakrand loopt langs de lange zijden een dakgoot. De schoorsteen op het dak heeft drie ontluchtingspijpen, die voorzien zijn van gaas. Achter de woning is een kleine schuur (één woonlaag), die in dezelfde stijl is opgebouwd (Figuur 4). Rondom zijn verschillende ramen met houten kozijnen. Het glas was ten tijde van het onderzoek in tact.

De voormalige akker was niet meer in gebruik toen het veldbezoek werd gebracht. Ruigtekruiden en grassen waren hier reeds verschenen. Op de akkers achter de woning waren wel in productie. De boom aan de noordzijde van het huis stond binnen het projectgebied. Binnen het projectgebied was geen open water of watergang aanwezig.

Figuur 3. Voorzijde van de voormalige woning.

Figuur 4. Achterzijde van de voormalige woning.

Aangetroffen (beschermde) soorten

Vogels

De Huismus *Passer domesticus* is jaarrond beschermde vogel, die veel in het agrarisch gebied aangetroffen wordt. Met name boerenerven zijn favoriete nestplaatsen voor de soort. Ook in de omgeving van het projectgebied komt de Huismus verspreid voor (Mostert, 2002). Bij het veldbezoek werd in eerste instantie een zingend mannetje waargenomen (Figuur 5). Deze zat in de dakgoot aan de noordkant van de woning. Nabij de zangpost leek zich onder de dakpannen de nestlocatie te bevinden. Even later zat een vrouwtje op de schoorsteen van het huis. Mogelijk vormt de nestlocatie in het projectgebied onderdeel van een kolonie dat zich uitstrekt over meerdere gebouwen in de omgeving. Bij de naastgelegen woonboerderij werden enkele Huismussen gehoord.

Twee andere soorten, die ook in/op gebouwen broeden, zijn de Kerkuil *Tyto alba* en Gierzwaluw *Apus apus*. Van beide soorten is de nestlocatie gedurende het hele jaar beschermd. De woning wordt voor geen van beide soorten geschikt geacht. De Kerkuil leeft in agrarische gebieden, maar broedt in schuren, op (hooi)zolders en andere overdekte ruimtes. Vaak maakt de soort daarbij gebruik van een nestkast. Bij dit gebouw zijn geen grote ruimtes, zoals een vliering, toegankelijk voor een Kerkuil. Het gebouw is ook ongeschikt voor Gierzwaluwen. Het woonhuis wordt te laag geacht voor een nestlocatie. Gierzwaluwen geven de voorkeur aan hoge gebouwen. Er zijn tijdens het veldbezoek geen Gierzwaluwen waargenomen.

Het terrein rondom de woning met schuur was grotendeels kaal en daardoor weinig geschikt als broedplek voor overige vogelsoorten. In de Gewone Es *Fraxinus excelsior* naast het huis kan een algemeen voorkomende zangvogel, zoals Houtduif *Columba palumbus* of Tjiftjaf *Phylloscopus collybita* tot broeden komen. Langs de Binnenweg, ten zuiden van het projectgebied, bevinden zich struiken en enkele bomen. Dit is ook een geschikte locatie voor diverse soorten broedvogels, zoals Winterkoning *Troglodytes troglodytes* en Groenling *Chloris chloris*. De losstaande boom en de bosschages langs de Binnenweg bieden vooral potentie voor niet-beschermden soorten.

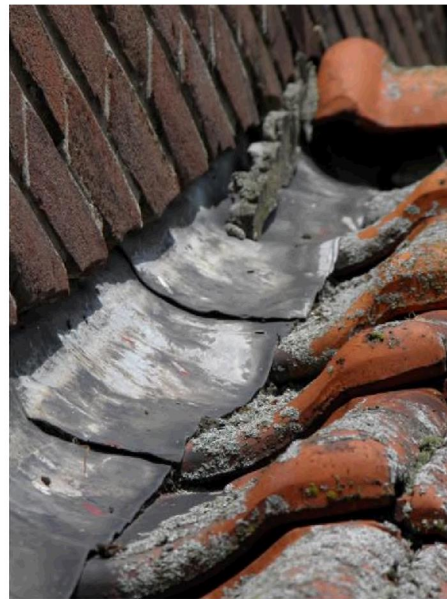
Figuur 5. Een mannetje Huismus zat te zingen in de dakgoot van het woonhuis.

Zoogdieren

Het veldbezoek in het kader van de flora en fauna quickscan is overdag uitgevoerd. Een rondgang langs het huis leverde op verschillende plekken uitwerpselen van vleermuizen op (Figuur 6). Vooral aan de voor- en achterzijde van huis (Figuur 7). Aan de voet van de muur en op de ramen van de bovenverdieping waren veel uitwerpselen te vinden. Deze sporen maakten duidelijk dat het om meerdere vleermuizen ging. Sommige soorten rusten overdag in gebouwen (Limpens *et al.*, 1997). Gedurende het jaar maken vleermuizen gebruik van meerdere verblijfplaatsen. Ze zitten daarbij in nauwe ruimtes, zoals spouwmuuren of dakbeschot. Aan de voorzijde van de woning werden ook enkele roepende vleermuizen met het blote oor gehoord. Jonge vleermuizen laten zich regelmatig overdag horen. Het vermoeden bestond dan ook dat zich een kraamkolonie in het gebouw bevond. Om deze beschermde functie nader te onderzoeken is een vervolfbezoek in de avond uitgevoerd. Vanaf 22.14 uur waren vleermuizen te horen. Voordat vleermuizen een verblijfplaats verlaten zitten ze vaak eerst onrustig te roepen. De eerste vleermuis verliet om 22.32 uur de woning aan de voorzijde. Dit was circa een drie kwartier na zonsondergang (21.49 u.). Daarna volgden al snel de andere exemplaren. In een half uur tijd vlogen in totaal 73 vleermuizen uit het gebouw. De meeste vlogen tussen 22.40-22.55 uur onder de dakpannen in de nok van de voorzijde van het huis vandaan (Figuur 8). In eerste instantie bleven ze enige tijd rondom de uitvliegopening vliegen. Vervolgens vlogen ze weg richting de foerageergebieden in de omgeving.

Figuur 6. Vleermuiskeutel op de grond aan de voet van de muur aan de achterzijde van het huis.

Figuur 7. Enkele vleermuiskeutels op de waterafvoer op het schuurtje.

De 73 vleermuizen bestonden uit 70 Meervleermuizen *Myotis dasycneme* en 3 Gewone Dwergvleermuizen *Pipistrellus pipistrellus*. Alle in Nederland voorkomende vleermuizen zijn beschermd. Zij staan vermeld in Tabel 3 uit de bijlage van de Flora- en faunawet. De Gewone Dwergvleermuis is een algemeen voorkomende soort. Deze kleine vleermuis kan verspreid over heel Nederland worden aangetroffen. De Meervleermuis komt veel schaarser voor en wordt vooral aangetroffen in Noord- en West-Nederland (Limpens *et al.*, 1997). Op Europese schaal wordt de soort als zeldzaam beschouwd. Het zwaartepunt in het voorkomen lijkt zich in Nederland te bevinden (Korsten en *et al.*, 2014). Zoals de naam al doet vermoeden is de soort sterk gebonden aan water. Grote, uitgestrekte open wateren vormen de belangrijkste foerageergebieden. In Noordwest-Overijssel zijn op enkele plekken kraamkolonies bekend. De bekende plekken bevinden zich allen rond Nationaal Park Weerribben-Wieden.

Voor overige ontheffingsplichtige zoogdieren wordt het projectgebied ongeschikt geacht.

Figuur 8. De vleermuizen verlieten het pand onder de dakpanrand bij de nok van het dak.

Overige soortgroepen

Naast de Huismus en vleermuizen zijn geen andere beschermde planten of dieren aangetroffen. Voor de andere soortgroepen wordt het onderzoeksgebied op basis van het veldbezoek en de literatuurgegevens niet geschikt geacht voor strikt beschermde soorten.

Conclusie en aanbevelingen

Er zijn plannen om een voormalig woonhuis te vervangen door een nieuwe woning. Hiervoor is een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk. In dit kader is een flora en fauna quickscan uitgevoerd. Uit de quickscan bleek een nestlocatie van een Huismus en een verblijfplaats van vleermuizen aanwezig te zijn. De functie van het gebouw voor vleermuizen is nader onderzocht met een aanvullend avondbezoek. Hierbij werd vastgesteld dat zich 70 Meervleermuizen en drie Gewone Dwergvleermuizen in het gebouw bevonden. Waarschijnlijk ging het hier om een kraamkolonie voor de Meervleermuizen. Voor de enkele Gewone Dwergvleermuizen was onduidelijk of het ook een (kleine) kraamkolonie betrof. Het gebouw werd in ieder geval door beide soorten als verblijfplaats gebruikt. Deze functie is beschermd door de Flora- en faunawet. In hoeverre het gebouw ook een verblijfsfunctie voor vleermuizen in het najaar en winter heeft moet nader onderzocht worden.

Het slopen van de woning treft de nestlocatie van de Huismus, die jaarrond beschermd is, en de verblijfplaats van Meer- en Gewone Dwergvleermuizen. Om de werkzaamheden uit te mogen voeren is een ontheffing op de Flora- en faunawet vereist. Bovendien zullen maatregelen getroffen moeten worden om de instandhouding van de drie soorten te waarborgen. Dit kan door mitigerende en compenserende maatregelen te treffen. Hierbij gaat het vooral om het creëren van vervangende ruimtes waar de soorten zich kunnen (her)vestigen. De uitvoering van de werkzaamheden dient plaats te vinden tijdens de minst kwetsbare periode van de beschermde soorten.

De quickscan en het aanvullende avondbezoek waren gericht op de functie van het gebouw voor vleermuizen in het voorjaar. Vleermuizen maken gedurende het jaar gebruik van verschillende (typen) verblijfplaatsen. Het verblijf betrof in deze situatie een kraamkolonie. De kolonie, waar de jongen worden grootgebracht, wordt in de loop van de zomer verlaten. Gedurende deze periode verblijven sommige soorten in zomerverblijfplaatsen. In het najaar baltsen de mannetjes om vrouwtjes te lokken. Daarbij trekken ze zich terug in paarverblijven, waar de paring plaatsvindt. Na de paarperiode trekken de vleermuizen weer naar elkaar toe om in grote groepen te overwinteren. Al deze verschillende verblijfplaatsen kunnen op één locatie zijn of verspreid zijn over verschillende plekken. Om dit nader te onderzoeken zijn nog tenminste twee bezoeken noodzakelijk. Dit 'najaarsonderzoek' is soortspecifiek. Conform het landelijke Vleermuisprotocol kan dit voor de Meervleermuis uitgevoerd worden in de periode 15 augustus tot en met 15 september (NGB, VZZ & GaN. 2013). Voor de Gewone Dwergvleermuis strekt de onderzoeksperiode zich uit van 15 augustus tot en met 1 oktober. Wanneer de twee najaarsbezoeken aanwijzingen opleveren voor overwinterende vleermuizen dan wordt een derde bezoek in december-maart aangeraden.

Het wordt sterk aanbevolen om dit aanvullende onderzoek ook uit te laten voeren. Dit is noodzakelijk om een compleet beeld te krijgen van het belang van de projectlocatie voor de vleermuizen.

De soorten, die vermeld staan in Tabel 1 van de Flora- en faunawet, vallen onder een algemene vrijstelling. Alle broedende vogels en hun nesten zijn beschermd ex. art. 10 en 11 van de Flora- en faunawet. De werkzaamheden dienen dan ook buiten het broedseizoen plaats te vinden.

Bij de uitvoering van de werkzaamheden dient men te allen tijde rekening te houden met de in de Flora- en faunawet opgenomen Algemene Zorgplicht (Art. 2). De Zorgplicht houdt in dat schadelijke effecten aan planten en dieren door menselijk handelen tot een minimum beperkt worden. Deze wettelijke verplichting geldt voor alle flora en fauna in Nederland ongeacht de beschermde status.

Literatuur

Korsten, E. en A.-J. Haarsma. 2014. *Meervleermuis*. Verkregen via <http://www.vleermuis.net>, geraadpleegd in juli-augustus 2014. Vleermuiswerkgroep Nederland/Zoogdiervereniging Nederland, Nijmegen.

Limpens, H., Mostert, K. & W. Bongers (red). 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2005. *Wijziging Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet*. Staatscourant 2 februari 2005, nr. 23, p. 16.

Ministerie van Landbouw, Natuurbehoud en Visserij. 2009. *Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen*. 26 augustus 2009. Brief Dienst Regelingen, Den Haag.

Mostert, K. 2002. Huismus *Passer domesticus*. pp. 460-461. In: SOVON Vogelonderzoek Nederland. 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

NGB, VZZ & GaN. 2013. *Vleermuisprotocol 2013, versie 25 maart 2013*. Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging & Gegevensautoriteit Natuur.

Flora en fauna onderzoek Horstweg te Paasloo

Status uitgave **Concept**

Rapport nr. 2014-N19

Auteur

Datum uitgave 15 augustus 2014

Foto's

Kaartmateriaal GoogleEarth

Projectnr. 2014028

Opdrachtgever Team 2 Studio voor de bouwkunst bv

Contactpersoon

© Elzerman Ecologisch Advies

Koninginneweg 235

2982 AM Ridderkerk

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende. Elzerman Ecologisch Advies kan door de opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.